

IKONSÄLLSKAPET

Rundbrev 4

Mars

2004

Kallelse till årsmöte

Härmed kallas Ikonsällskapets medlemmar till årsmöte tisdagen den 30 mars kl. 19.00 i Högalids församlingssal, Högalids kyrkväg, Stockholm (T-station Hornstull).

Efter årsmötet föreläser FD Helena Bodin om "Mosaikens blick. Ikondikter i modern svensk lyrik".

Följ med till Nya Valamo

◆ **Fredag – söndag 7 – 9 maj:** Resa till Nya Valamo kloster i Finland. På vägen besöks även Joensuu, Lintula kloster och Kuopio (med det berömda Ortodoxa Kyrkomuseet). Resa med flyg och buss, två övernattningsnätter i Valamo, måltider och inträden. Ulf Abel leder resan. Se bifogat informationsblad från resebyrån!

BESÖKET I HELIGE SERGIJ KYRKA

Söndagseftermiddagen den 8 februari korsade ett trettiotal medlemmar i Ikonsällskapet det nyfallna snötäcket över kyrkogården framför Maria Magdalena kyrka i Stockholm. Målet var Helige Sergij rysk-ortodoxa kyrka, belägen i ett tidigare gravkapell i en länga på kyrkogårdens sydsida. Den lilla kyrkan fylldes snabbt av sittande och stående besökare, förutom den tiohövdade kören som kommit för att ge ett smakprov på den ryska liturgiska kyrkosången.

Programmet inleddes med en presentation av församlingsmedlemmen Paul Nordgren. Församlingen började blygsamt på det tidiga 1980-talet. Den bestod främst av en liten grupp ryska emigranter som funnit ett hem i den estniska ortodoxa kyrkan. Denna har nu krympt och

delar numera kyrka med den finska ortodoxa församlingen, också den med hemvist intill Maria Magdalena kyrka. Ryssarna var ofta medlemmar av tsartidens förnämna familjer. Vera Sager var en av dem.

Vid mitten av 1980-talet kändes förändringarnas vind i Ryssland. Kyrkan där började få en friare ställning, präster och biskoper kunde resa ut, bl a till Stockholm, och 1988 firades högtidligen 1000-årsminnet av Ryssland kristnande. Därmed ökade underlaget för denna andra stockholmska ryska församling, som formellt grundades 1989, till en början bara bestående av kanske 15 personer. Helige Sergij kyrka inreddes och stod klar 1991.

En ny rysk generation har efterträtt de äldre i församlingen. Den står sedan 1986 under Moskvapatriarkatets jurisdiktion (Kristi Förklarings ryska ortodoxa kyrka i Stockholm hör till Ryska kyrkan i Västeuropa, under ärkebiskop Gabriel i Paris, och lyder under den Ekumeniske patriarken). Som församlingens förste faste präst kom fader Alexander Piskounov, och körledare är Julia Nikonova från Moskva.

Kyrkans ikonostas är ny, målad i Moskva. Ikonerna i övrigt är en blandning av gammalt och nytt. Några är från 1700-talet, ett flertal från 1800-talet, och många av dem kommer från de åldrade församlingsbornas hem, som gåvor till kyrkan. Kyrkoherden, fader Alexander, är själv ikonmålare och undervisar också i ikonmåleri.

En relativt ny, stor Gudsmodersikon med Guds Moder av Stockholm, går tillbaka på den numera försvunna ursprungsikonen i litet format, en variant av typen Tichvinskaja. En märklig ikon på ikonostasens sydvägg förställer den helige Josef av Volotsk (Volokolamsk), ett 1400-talshelgon, vars "närvaro" här i kyrkan kan förklaras med det stöd församlingen haft av metropoliten och Sverigevännen Pitirim av Volokolamsk och Juriev.

Efter presentation av församling och ikoner framförde kyrkans kör under Julia Nikonova ett urval utsökt vackra hymner ur den ryska ortodoxa gudstjänsten. En gripande och upplyftande avslutning på en stimulerande och intressant eftermiddag.

- K.E.

BYSANTINSK UTSTÄLLNING I NEW YORK

Metropolitan Museum i New York kommer att i vår visa en omfattande utställning kallad **Byzantium: Faith and Power**. Detta blir den tredje och sista i en serie ägnad bysantinsk konst och kultur. Den första, med titeln *The Age of Spirituality*, visades 1977 och omfattade tiden 200-talet fram t.o.m. bildstriden slut 843. Den andra, *Glory of Byzantium*, visad 1997, omfattade åren 843 till 1261. Ulf Abels essä "Byzans - bilden och verkligheten", publicerad i ARTES 1998, utgjorde en rapport från den utställningen.

Denna nya utställning omfattar tiden från 1261, då Mikael VIII Palaiologos tågade in i det befriade rikets huvudstad - i en procession där också stadens skyddsbild framför andra, ikonerna Den vägvisande Gudsmodern, ingick -, över årtalet 1453 och Konstantinopels fall, fram till 1500-talet och den bysantinska konstens fortsättning i förskingringen. Det var under detta sekel, närmare bestämt 1557, som *basileia ton Rhomaion*, "Romarnas kejsardöme", första gången kom att kallas Byzans. Det var också nu som Ryssland kom att hävda Moskva som

”det tredje Rom”, d.v.s. Konstantinopels arvtagare. En avdelning ägnas även den bysantinska konstens och kulturens betydelse för den italienska renässansen.

Ca 350 centrala objekt, främst handskrifter, fresker, textilier, liturgiska föremål och inte minst ikoner, bl.a. ett fyrtiotal enbart från Katarinaklostret i Sinai, kommer att levandegöra denna unika blomstringstid i den bysantinska konsten – tänk bara på mosaikerna i Chorakyrkan i Konstantinopel eller freskerna i Peribleptoskyrkan i Mistra! Föremålen är samlade från ett 30-tal länder, i första hand från de bysantinska central- och intresseområdena.

Utställningen, till vilken man förbereder en rikt illustrerad katalog, är öppen under tiden 23 mars till 4 juli 2004.

RÅD TLL BESÖKARE I BERLIN

F.n. finns inga ikoner att se på museerna i Berlin. Bysantinska museet (Museum für Byzantinische Kunst) i Bode Museum, med bl.a. en förikonoklastisk ikon från 500-talet (Aba Abraham), är f.n. stängt för omplanering. Enligt uppgift skall man öppna 2005. Den lilla samlingen av senare ikoner, ursprungligen också därifrån men i och med delningen visad i Museum Dahlem, är sedan några år deponerad på Ikonmuseet i Frankfurt am Main. Den som trots detta vill se ikoner rekommenderas att besöka försäljningsgalleriet **Ikonen Galerie**, centralt beläget i hörnan av Kurfurstendamm 60/Leibnizstrasse, där man har en omfattande samling av mestadels ryska ikoner från skilda epoker. Ikonsällskapetets medlemmar hälsas välkomna att besöka galleriet. Öppethållandetid vardagar 11 – 13 samt 15 – 18.

TANKAR OM IKONEN

heter en bok av ikonmålaren Grigorij Krogh (1909-1969), en av vår tids stora. Han var verksam i Frankrike och efterlämnade ett handskrivet manus som nu översatts till svenska och utkommer på Artos bokförlag den 28 februari (128 sidor). Förlaget erbjuder nu Ikonsällskapetets medlemmar boken till rabatterat pris: 155 kronor i stället för 194:- Kontakta förlaget: Artos bokförlag, Kyrkstadsvägen 6, 931 33 Skellefteå, tel. 0910-779102, fax 0910-779155, e-post: info@artos.se. Förlagets hemsida är www.artos.se.

DEN KLINGANDE IKONEN

är rubriken på en serie vackra nothäften med rysk ortodox körmusik, översatt till svenska. Melodierna är de som brukas i den ryska kyrkan, med de små modifikationerna som en välklingande svensk satsrytmik och betoning kräver. Det första häftet omfattar ett urval hymner till varierande ställen i gudstjänsten och på olika festdagar. Nästa häfte ägnas nästan

helt åt Kerubhymnen, central i liturgin och tonsatt av många olika kompositörer. Det tredje häftet rymmer en förkortad version av kvällsgudstjänsten, vespern.

Bakom detta stora pionjärabete står Paul Nordgren tillsammans med Arne Johansson, Julia Nikonova och Sven A Wessman. Man erbjuder materialet i första hand till ortodoxa församlingar i Sverige som vill fira gudstjänst på svenska, men det kan förstås också intressera andra kyrkokörer som lockas av den överflödande rika ryska liturgiska sångtraditionen.

Den klingande ikonerna: Hymner ur rysk-ortodox tradition; Kerubhymnen ur rysk-ortodox tradition; Vesper ur rysk-ortodox tradition. Wessmans Musikförlag, Slite, 2003

Du glömmer väl inte årsavgiften för 2004?

IKONSÄLLSKAPET

Årsavgift SEK 200:-, postgiro 121 05 33 - 4
Skriv tydligt namn, adress och ev. e-postadress!

Ikonsällskapets sekreterare: Helena Bodin, Högalidsgatan 38 B,
117 30 Stockholm. helena.bodin@littvet.su.se